

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____
“ _____ ” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 7. Філософія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Освітня програма «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Розробники:

Возняк С.В., к.філос.н., доцент кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства від 30.08.2020 р., протокол №1.

Завідувач кафедри

Дойчик М.В.

_____ (_____
(підпис) (прізвище та ініціали)
“__” _____ 20__ р.

Розглянуто на засіданні навчально-методичної ради філософського факультету.

Протокол від “__” ____ 2020 р. №__.

Голова _____ (Терешкун О.Ф.)
(підпис)

(прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 гуманітарні науки	Нормативна	
	напрямок підготовки: 07 управління та адміністрування (спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність)		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування):	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
(назва)		2-й	2-й
Загальна кількість годин - 90		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: 6 аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	14 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		60 год.	72 год.
		Індивідуальні завдання: год.	
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33% до 66%

для заочної форми навчання - 33% до 66%.

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни «Філософія» полягає в історико-філософській та світоглядно-методологічній підготовці студентів, формуванні у студентів філософської культури як теоретичного підґрунтя університетського рівня підготовки спеціалістів та розвиток у студентів вміння адекватно розуміти специфіку людського буття; вироблення бачення особливостей різноманітних філософських концепцій впродовж історичного розвитку філософії; засвоєння студентами змісту сучасних парадигм філософії; вироблення вміння розглядати практику мисленнєвого процесу в світлі філософського підходу до феномену людини.

Завдання курсу полягають 1) у теоретичному узагальненні студентами історичного досвіду формування та становлення філософської думки; 2) в ознайомленні з фундаментальними питаннями філософії як на загальнотеоретичному, так і на сучасно-практичному рівнях. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- фактичний матеріал по історії філософії: вихідні принципи, основні поняття, класифікації;
- як відтворити логіку і обґрунтування найбільш авторитетних філософських концепцій;
- осмислено-рефлексивне ставлення до образу людини як у самому собі, так і в іншому.

вміти:

- формулювати проблему, яка розглядається;
- визначати вихідні підстави та зміст фундаментальних філософських концепцій;
- порівнювати різні філософські концепції та фіксувати увагу на їх різноманітних інтерпретаціях;
- фіксувати характер підходу до людського буття в залежності від системи цінностей і соціальної позиції автору опису.

Основна увага концентрується на розумінні становлення, розвитку і вирішення найзагальніших проблем людства протягом розвитку світової філософії, включаючи історію української філософської думки як невід'ємної складової духовної культури людства; формування гуманістичного потенціалу особистості, її високої духовності та загальної культури в умовах розбудови громадянського суспільства в незалежній Україні; оволодіння принципами діалектичного мислення як універсального методу пізнавальної діяльності; розвиток логічного мислення, здатності самостійно аналізувати складні явища суспільного життя; уміння свідомо використовувати наукову методологію в розв'язанні завдань професійної практики.

Досягнення мети передбачає опанування студентами змісту курсу, що виявляється у:

• виявленні внутрішніх взаємозв'язків між теоретичною та практичною філософією, співвіднесення теоретичних конструкцій із історією філософії та історією людства загалом;

• усвідомленні історії філософії не лише як суми готових концепцій, але як живого процесу розгортання та становлення особливостей людського мислення;

• здатності до узагальнення та інтерпретації філософських знань як інтегральної складової загальнолюдських уявлень про граничні виміри людського буття;

• здатності й умінням використовувати знання для вирішення проблем особистісного взаєморозвитку себе й іншого як у індивідуально-особистому контексті, так і в контексті загальнолюдських цінностей та орієнтирів;

• формуванні критичного, вдумливого та неупередженого мислення, котре здатне до швидкого, самостійного та системно-комплексного аналізу будь-якої проблеми, чи то фахової, чи то загальносуспільної;

• навичках безперервного професійного самовдосконалення.

Методи викладання дисципліни.

Словесні (розповідь, пояснення, бесіда), наочні (відеоперегляд, демонстрація, ілюстрація), практичні (репродуктивні, практичні й творчі завдання, дискусії та діалоги різного рівня залучення аудиторії), індуктивні, дедуктивні, пояснювально-ілюстративні, проблемно-пошукові; стимулювання та змагання.

Методи оцінювання.

Індивідуальне й фронтальне опитування, контрольні роботи, тестування, мікрОВикладання.

Компетенції:

- загальнокогнітивна: формування та розвиток у студентів здатності та смаку до самостійного, критичного та аналітичного мислення. Формування та виховання уваги та поваги до культури мислення взагалі, збагачення досвіду осмислення різноманітних проблем як загальнолюдського, так і внутрішньо-особистісного характеру; здатність відслідковувати та критично осмислювати будь-які спроби маніпулювання свідомістю на різних рівнях- відмасмедійного до політичного та ідеологічного.

- комунікативна: здатність вести полеміку на різних рівнях теоретичної освіченості стосовно широкого кола проблем; володіти навичками наукових дискусій, політичних дебатів, знати та вміти застосовувати на практиці базові елементи теорії аргументацій; вміння здійснювати підсумовуючі узагальнення будь-якої суперечки або дискусії стосовно суспільних чи інших гуманітарних проблем з метою зняття будь-якого виду ангажованості, упередженості чи односторонності позиції.

- інформаційна: вміння осмислено та рефлексивно використовувати інформаційні технології для поглибленого наукового пошуку як всередині власне філософських теорій, концепції та текстів, так і у фаховій сфері; вміння фільтрувати та розрізняти інформацію, виявляти «фейки» та псевдонаукові чи псевдодокументальні спроби маніпулювання суспільною та індивідуальною думкою.

- практично-моральна: здатність усвідомлено та рефлексивно-неупереджено підходити до вирішення складних моральних дилем, бути готовим критично проаналізувати будь-яку морально складну ситуацію з метою прийняття оптимального морального рішення.

- соціальна й політична: вміння орієнтуватись у сучасних політичних та суспільних медіаконцептах та політтехнологіях, аналізувати нагальні суспільні та політичні проблеми на теоретичному, а не лише побутовому рівні. Здатність опиратись спробам ідеологічного ангажування.

- світоглядна: усвідомлено та рефлексивно-аналітично ставитись до універсальних питань, що утворюють зміст власного та загальносуспільного світогляду, здатність легко орієнтуватись у різноманітних світоглядних установках, усвідомлення та осмислення родового зв'язку між історико-філософськими науковими здобутками і індивідуальними світоглядними орієнтирами та системами цінностей.

- культурно-освітня: здатність оцінювати та аналізувати сучасні мистецькі та культурні концепти, вміння узгоджувати їх із історією та теорією культури та мистецтва взагалі.

Інтегральна компетентність

ІК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності

СК7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Програмні результати навчання

ПРН10. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

Пререквізити. Дисципліна є вихідною.

Постреквізити. Дисципліни, які будуть використовувати результати навчання даного курсу:
«Історія української культури», «Макроекономіка».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історичне розгортання філософської думки.

Тема 1. Філософія як особлива сфера людського духу.

Філософія як життєвий феномен та як спеціалізована професійна діяльність. Філософія та філософствування. Людське буття в світі: характерні риси. Світогляд та філософія. Головні структурні одиниці світогляду: „людина” – „світ”. Міф як синкретична форма світогляду. Співвідношення релігії, науки, мистецтва та філософії. Характерні риси філософського мислення. Структура філософського знання.

Тема 2. Зародження, розвиток та основні ідеї античної філософії:

Особливості культурно-історичного розвитку Давньої Греції та виникнення філософії. Розвиток ідей у натурфілософських школах (мілетці, Піфагор, Геракліт Ефеський, елеати, Демокріт, Емпедокл, Анаксагор). Зміна предмету та характеру філософствування у софістів. Життя Сократа як втілення філософії. Основні ідеї його філософії. Філософія Платона як синтез усіх попередніх концепцій. Ідеалізм Платона. Філософський ерос. Філософія Аристотеля як універсальний синтез. Логіка та метафізика Аристотеля. Культурно-історичні особливості епохи еллінізму та загальний характер філософії. Основні філософські школи та напрямки.

Тема 3. Сутнісні виміри філософії у добу Середньовіччя, Відродження та Нового Часу.

Епоха еллінізму – зустріч різних світоглядних систем. Порівняння античного та християнського світоглядів. Особливості середньовічного філософствування. Основні етапи. Основні ідеї та філософський зміст християнської апологетики. Вихідні ідеї та основні представники східної (грецької) та західної (латинської) патристики. Схоластика і містика – провідні напрями середньовічної філософії.

Нові риси соціально-історичного та духовного життя доби Відродження. Провідні напрями та етапи: гуманістичний напрямок; неоплатонічний напрямок; натурфілософський напрямок.

Характерні риси новоєвропейського світогляду. Парадокс антропоцентричної свідомості. Гносеологічний характер філософії Нового часу. Раціоналізм та емпіризм. Френсіс Бекон як представник експериментально-досвідної гносеології. Рене Декарт як засновник новоєвропейського раціоналізму. Англійська емпірична гносеологія. Бенедикт Спіноза та Готфрід Ляйбніц як представники раціоналістичної традиції Декарта. Монізм та плюралізм. Філософія Просвітництва. Загальна характеристика та історичні межі. Просвітництво як акт усвідомлення Європою самої себе. Нове бачення природи людського розуму.

Тема 4. Німецька класична філософія та некласична філософія ХХ століття.

Коперніканський переворот в гносеології І.Канта. Антропологія та етика І.Канта. Філософія Г.Фіхте як філософія діяльнісного „Я”. Філософія тотожності Ф.Шеллінга. Абсолютний ідеалізм Г.В.Ф.Гегеля. Антропологічний матеріалізм Л.Фейєрбаха.

Зміна парадигми філософського мислення. Ідеї розроблення „наукової філософії” у європейській філософії ХІХ століття. Ірраціоналістичний волюнтаризм А.Шопенгауера. Вихідні ідеї філософії С. К’єркегора. Ф.Ніцше як засновник „філософії життя”.

Загальні особливості духовних процесів та розвитку філософії у ХХ столітті. Сцієнтистські напрями у філософії ХХ століття. Екзистенціальний напрям осмислення сутності людини та світу. Релігійний та атеїстичний варіанти. Основні ідеї філософської позиції З.Фройда. Вплив фрейдизму на світову громадську думку ХХ століття. Філософська концепція неотомізму. Протестантська теологія як напрямок релігійного філософствування. Російська релігійна філософія.

Змістовий модуль 2. Фундаментальні проблеми сучасної філософії

Тема 5. Проблема буття, людини та свідомості у філософії.

Філософський смисл проблеми буття. Життєві корені проблеми буття. Проблема буття в історико-філософському осмисленні. Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття. Загальний смисл проблеми свідомості. Розкриття смислових аспектів свідомості в процесі історичного вивчення її. Проблема походження свідомості. Ідеальний характер свідомості. Свідомість і мова.

Тасмничість буття людини. Необхідні та достатні умови існування людини. Концепції походження людини. Діяльність - вихідна основа людського буття. Структура діяльності. Співвідношення понять людина-індивід-особа-особистість-індивідуальність. Природне, соціальне, персональне, трансцендентне в людині.

Феномен людської особистості та проблема її онтологічного статусу. Вихідні характеристики людської особистості. Відношення Я-Ти, Я-Інший.

Тема 6. Проблема знання, пізнання та методології у філософії.

Поняття пізнання та його види. Рівні та форми пізнання. Проблема істини в пізнанні. Співвідношення абсолютної, релятивної та конкретної істини. Гносеологія та епістемологія. Природа знання.

Сутність та структура методу як способу організації людської діяльності. Проблема методу та методології у сучасній філософії. Методи і форми наукового пізнання.

Тема 7. Проблеми суспільства, моралі та міжпарадигмальних зв'язків у філософії.

Поняття суспільства. Співвідношення суспільства та природи. Суспільне та соціальне. Основні сфери суспільного життя. Людина і суспільство.

Філософія історії як напрям філософського знання. Поняття історії. Історичний процес як реальність. Субект, рушійні сили, умови та чинники історичного процесу. Людина та історія. Роль особи в історії. Поняття цивілізації. Взаємозв'язок культури та цивілізації. Особливості сучасних проявів культури. Глобальні проблеми сучасної цивілізації. Поняття науки та техніки, особливості історичного розвитку науки та техніки.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Історичне розгортання філософської думки.												
Тема 1. Філософія як особлива сфера людського духу.	12	2	2			8	12					12
Тема 2. Зародження, розвиток та основні ідеї античної філософії:	12	2	2			8	12					12
Тема 3. Сутнісні виміри філософії у добу Середньовіччя, Відродження та Нового Часу.	16	2	2			12	16		2			14
Тема 4. Німецька класична філософія та некласична філософія ХХ століття.	18	2	4			12	18	2				16
Разом за змістовим модулем 1	54	8	10			36	54	2	2			50
Змістовий модуль 2. Фундаментальні проблеми сучасної філософії												
Тема 5. Проблема буття, людини та свідомості у філософії.	12	2	2			8	12	2				10
Тема 6. Проблема знання, пізнання та методології у філософії.	12	2	2			8	12		2			10
Тема 7. Проблеми суспільства, моралі та міжпарадигмальних зв'язків у філософії.	12	4				6	12					12
Разом за змістовим модулем 2	36	8	4			24	36	2	2			32
Усього годин	90	16	14			60	90	4	4			82

5. Теми практичних занять

з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д	з
1	Тема 1. Філософія як особлива сфера людського духу.	2	
2	Тема 2. Зародження, розвиток та основні ідеї античної філософії.	2	
3	Тема 3. Сутнісні виміри філософії у добу Середньовіччя, Відродження та Нового Часу.	2	2
4	Тема 4. Німецька класична філософія та некласична філософія ХХ століття.	4	
5	Тема 5. Проблема буття, людини та свідомості у філософії.	2	
6	Тема 6. Проблема знання, пізнання та методології у філософії.	2	2
7	Тема 7. Проблеми суспільства, моралі та міжпарадигмальних зв'язків у філософії.	4	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д	з
1	Підготовка до аудиторних занять	28	50
2	Опрацювання першоджерел та підготовка наукових повідомлень	26	26
3	Ведення термінологічного словника	6	6
	Разом	60	82

7. Методи навчання

Лекції та семінарські заняття із застосуванням тематичних презентацій, проблемних диспутів, рефератів та письмових завдань.

8. Методи контролю

Контроль за засвоєнням матеріалу, передбаченого програмою з предмету «Філософія», підвищення якості знань студентів здійснюється у формі **поточного, системно-узагальнюючого та підсумкового етапів**.

Поточний контроль проводиться під час вивчення тем, проведення семінарських, індивідуальних занять, консультацій. При цьому застосовується усне, карткове, фронтальне, бліцопитування, письмові контрольні роботи, підготовка та захист рефератів.

З метою перевірки якості знань студентів з окремих тем застосовується **системно-узагальнюючий метод**. Він здійснюється у формі письмової роботи.

Підсумковий контроль проводиться у відповідності з навчальним планом у **формі письмового заліку**.

Програмові вимоги до курсу

1. Поняття і типологія світогляду. Яким чином світогляд пов'язаний із філософією?
2. Перерахуйте та коротко охарактеризуйте фундаментальні проблеми філософії.
3. Яким чином філософія співвідноситься із іншими сферами людського духу (релігія, наука, мистецтво)?

4. Характерні риси філософського мислення.
5. Структура та функції філософського знання.
6. Співвідношення історії та теорії філософії.
7. Чому філософія неможлива без історії філософії?
8. Відмінність розвитку філософії від розвитку інших наук.
9. Розкрийте особливості становища людини у світі та необхідність її самовизначення.
10. Культурно-історичні передумови виникнення філософії.
11. Основні ідеї та представники античної натурфілософії
12. Розкрийте роль софістики у становленні антропологічної проблематики давньогрецької філософії.
13. Етичний раціоналізм та проблема істини у філософії Сократа.
14. Розкрийте основні онтологічні і гносеологічні ідеї античної філософії періоду високої класики (Платон, Аристотель).
15. Суспільно-політичні погляди Платона і Аристотеля.
16. Еллінізм як антропологічний поворот давньогрецької філософії.
17. Трагування духу, душі та тіла у середньовічній філософії.
18. Проблема Бога і людини у філософії Августина Блаженного.
19. Місце філософії у духовному житті Середньовіччя.
20. Порівняльна характеристика східної і західної патристики.
21. Суперечка про природу універсалій у середньовічній філософії: реалізм і номіналізм.
22. Проблема відношення розуму та віри у середньовічній філософії. Вчення Фоми Аквінського.
23. Схоластика і містика як провідні напрямки середньовічної філософії.
24. Гуманістичний та антропоцентричний характер філософії епохи Відродження.
25. Розкрийте основні ідеї філософії доби Просвітництва
26. Сенсуалізм та агностицизм як спроби розв'язання проблеми методу наукового пізнання у філософії Нового часу.
27. Англійський емпіризм (основні представники, теорії, здобутки).
28. Становлення механістичного світогляду в європейській філософії Нового часу.
29. Моральна філософія І.Канта.
30. Гносеологія І.Канта. В чому полягає «коперніканський переворот», здійснений ним у розумінні пізнання?
31. Вчення Й. Фіхте про активність суб'єкта пізнання.
32. Вчення Ф. Шеллінга про відносність суб'єкта і об'єкта пізнання та свідоме і несвідоме пізнання.
33. Основні здобутки філософії Г.В.Ф. Гегеля.
34. Основні особливості діалектики як методу, теорії, логіки. Три закони діалектики.
35. В чому полягає криза класичної парадигми філософування?

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий залік	Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50	100
10	5	5	10	5	5	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
26-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

- Петрушенко В.Л. Філософія. – Львів, 2001.

12. Рекомендована література

Базова

- Арутюнов В.Х., Демченко М.М., Йосипенко С.Л., Кабика І.С., Круш О.О. Філософія: Навчально-метод. Посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: Київський економічний університет, 1999.
- Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. – К.: 1996.
- Бичко І.В., Бичко А.К., Горак Г.І., Добронравова І.С., Малахов В.А., Філософія: Курс лекцій: Навч. посібник для студ вузів. – К.: Либідь, 1993.
- Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін. Філософія. Підручник. – К., 2001.
- Бойченко І.В. Філософія історії: Підручник для студ. Вищих навч. закладів. – К.: Знання, 2000.
- Возняк С.М., Голянич М.Ю., Москаленко Ю.М. Філософська думка України: імена та ідеї. – Івано-Франківськ, 2003.
- Воронкова В.Г. Філософія: навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 464 с.
- Головченко Б.А. Філософська антропологія: Навчальний посібник. – К.: 1997.
- Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій: Навч. посібник для студ. Вузів. – К.: Наукова думка, 1997.
- Зарубіжна філософія ХХ ст. К., 1993.
- Зарубіжна філософія ХХ ст.: Читанка з історії філософії у 6 кн. – К.6. – К. 1993. – 239 с.
- Історія світової культури. Культурні регіони. Навчальний посібник Л.Т. Левчук. – К.: 2000.
- Історія світової культури. Культурні регіони: Навчальний посібник. Л.Т.Левчук. Третє видання. – К.: 2000.
- Історія філософії України. Підручник / Тарасенко М.Ф., Русин М.Ю., Бичко І.В. та інші. – К.: 1994.
- Кондзьолка В.В. Філософія і її історія. – Львів, 1996.

16. Кримський С. Філософія – авантюра духу чи літургія смислу? / Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): нач. посіб. – К.: Знання, 2009. – С. 15-27.
17. Кульчицький О. Основи філософії і філософських наук. – Мюнхен -Львів, 1995.
18. Кульчицький О. Основи філософії і філософських наук. – Мюнхен-Львів, 1995.
19. Надольний І.Ф. Філософія: Навч. посіб. – К.: Вікар, 2004.
20. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії. Онтологія людини. – К: 1995.
21. Петрушенко В.Л. Філософія. Курс лекцій. – К: “Каравела”, 2002.
22. Татаркевич В. Історія філософії. – Львів. 1999.
23. Філософія. Курс лекцій (за редакцією І.Ф.Надольного). – К: 2000.
24. Філософія. Навчальний посібник. Бичко І.В. та ін. Видання 2-ге. – К: 1994.
25. Філософія: Навчально-методичний посібник. – К: КНЕУ, 2001.

Допоміжна

1. Сучасна зарубіжна соціальна філософія: Хрестоматія / Міжнародний фонд «Відродження»/ В.Лях (упорядник). – К.: Либідь, 1996.
2. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями: Хрестоматія / Міжнародний фонд «Відродження» / С.Л.Удовік (ред.) В.В. Лях (упоряд.) – К.: Ваклер, 1996.
3. Філософія. Хрестоматія / Подільська держ. аграрно-технічна академія / І.В. Демчик (упоряд.) – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000.
4. Філософія. Хрестоматія. / Укладач В.Лагетко. – Івано-Франківськ: Плай, 2005.
5. Філософський енциклопедичний словник. – К., 2002.
6. Філософський словник. / Під ред. М.М. Розенталя, П.Ф.Юдіна. – К., 1964.

Рекомендовані першоджерела:

1. Аристотель. “Метафізика”. Книга IV // Антологія світової філософії. Методичний збірник філософських текстів. Т.І. Ч.І. К: 1991 с.82-83.
2. Аристотель. Категорії / Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): нач. посіб. – К.: Знання, 2009. – С. 88-98.
3. Бекон Ф “Новий органон” // Антологія світової філософії. Методичний збірник філософських текстів. Т.І. Ч.І. К: 1991.
4. Бекон Ф. “Новий органон” // Антологія світової філософії. Методичний збірник філософських текстів. Т.І. Ч.І. К: 1991 с.19.
5. Вітгенштайн Людвіг. Логіко-філософський трактат / Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): нач. посіб. – К.: Знання, 2009. – С. 403-413.
6. Гегель Г.-В.Ф. Наука логіки / Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): нач. посіб. – К.: Знання, 2009. – С. 99-112.
7. Гегель Г.-В.Ф. Феноменологія духу / Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): нач. посіб. – К.: Знання, 2009. – С. 480-490.
8. Дейвіс Н. Європа: Історія. – К: 2000 с. 698 – 782.
9. Конфуцій. “Про небо і долю” // Антологія світової філософії. Методичний збірник філософських текстів. Т.І. Ч.І. К: 1991. с.40.
10. Методичний збірник філософських текстів. Т.І. Ч.І. К: 1991 с.77.
11. Платон “Вчення про ідеї в “Парменіді” // Антологія світової філософії.
12. Расел Б. Історія західної філософії. – К: 1995.
13. Рассел Б. Історія західної філософії. К: 1995.
14. Упанішади // Антологія світової філософії. Методичний збірник філософських текстів. Т.І. Ч.І. К: 1991. с. 10-11.
15. Чарвака – Локаята // Антологія світової філософії. Методичний збірник філософських текстів. Т.І. Ч.І. К: 1991. с. 28.

16. Юркевич П. Серце та його значення у духовному житті людини, згідно з ученням слова Божого / Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): нач. посіб. – К.: Знання, 2009. – С. 491-501.

Допоміжна література для конспектування студентами, які проявляють підвищений інтерес до предмету

1. Идеальное и идеал // Ильенков Э.В. Философия и культура. – М., 1991.
2. Ильенков Э.В. Проблема идеального // Вопросы философии. – 1979, - № 6, 7.
3. Зотов А. Феномен философии: О чем говорит плюрализм философских учений // Вопросы философии. – 1991. - № 12.
4. Мамардашвили М. Как я понимаю философию. – М., 1990.
5. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия? – М., 1991.
6. Хайдеггер М. Что такое философия // Вопросы философии. – 1993. - № 7.